

Rīgā, 12.09.2019., Nr.2-9/71

13. Saeimas frakcijām

Ministru prezidentam
Artūram Krišjānim Kariņam

Par minimālās mēneša darba algas celšanu

Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK) ir iepazinusies ar Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu "Par fiskālās telpas pasākumiem un izdevumiem prioritārajiem pasākumiem valsts budžetam 2020.gadam un ietvaram 2020.–2022.gadam" (turpmāk Ziņojums), Ministru kabineta sēdes protokollēmuma projektu, kā arī plašsaziņas līdzekļos izteiktajiem viedokļiem par nepieciešamību celt minimālo mēneša darba algu.

LDDK kopumā pauž neizpratni par to, ka nav notikušas konsultācijas par minimālās algas noteikšanas un pārskatīšanas procesu ar darba devējus un darba ņēmējus pārstāvošām organizācijām, kā to nosaka gan starptautiskie, gan Latvijas tiesību akti, un izsaka šādu viedokli.

- 1 LDDK atgādina, ka Latvijas Saeima 1993. gada 12. janvārī ratificēja Starptautiskās darba organizācijas **konvenciju Nr.131 "Par minimālās algas noteikšanu"** (turpmāk – **Konvencija Nr. 131**), kas nosaka, ka **minimālās algas noteikšanas procedūrā ir jāiesaista darba devēju un darba ņēmēju pārstāvniecības organizācijas**. (1. pants, 4. pants un citi). Finanšu ministrijas sagatavotajā Ziņojuma 2.5 punktā ir izteiktais priekšlikums par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu – 500 *euro* ar 2021.gadu – ir pretrunā gan ar spēkā esošo tiesisko regulējumu (2016. gada 18. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 563 Minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas kārtība), gan ar trīspusējā sociālā dialoga ceļā nostiprināto sociālo partneru iesaisti minimālās darba samaksas noteikšanā. Latvijā nacionālā līmeņa sociālie partneri - darba devēju interešu un darba ņēmēju interešu pārstāvji - ir LDDK, kas darbojas saskaņā ar Darba devēju organizāciju un to apvienību likumu, un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS), kas darbojas saskaņā ar Arodbiedrību likumu.
- 2 LDDK vērš Jūsu uzmanību uz Konvencijas Nr. 131 4. panta otro daļu, kas uzliek **pienākumu veikt vispusīgas konsultācijas** ar darba devēju un darba ņēmēju pārstāvniecības organizācijām, izveidojot, piemērojot un mainot procedūru minimālās algas noteikšanai.
- 3 LDDK uzskata, ka **jautājums par minimālās algas noteikšanu ir obligāti jāskata Nacionālās trīspusējās sadarbības padomē (NTSP) un NTSP Sociālās drošības apakšpadomē**, kurā ir pārstāvētas gan darba devēju, gan darba ņēmēju organizācijas, gan valdība. Eiropas Savienības dalībvalstu pieredze minimālās

algas noteikšanā, pierāda, ka sociālo partneru iesaistīšana, konsultējoties vai arī veicinot kolektīvās pārrunas un vienošanās, nodrošina demokrātisku un pārredzamu procesu, kura rezultātā tiek sasniegts līdzsvarots, visām pusēm pieņemams rezultāts. Eiropas Fonds dzīves un darba apstākļu uzlabošanai (Eurofound) savos regulārajos pētījumos par minimālo algu ES dalībvalstīs¹ sniedz dalībvalstu prakses analīzi un skaidras rekomendācijas sociālo partneru iesaistei.

- 4 LDDK ierosina **izstrādāt ilgtspējīgu mehānismu minimālās mēneša (vai stundas) darba algas noteikšanai**, nosakot proporciju pret vidējo algu valstī, vienlaikus arī nosakot (zemas kvalifikācijas) darbinieku grupas, uz ko attiecas minimālā mēneša darba alga. Konvencijas Nr.131 1. panta 1. daļa nosaka valsts atbildību ieviest minimālās algas noteikšanas sistēmu, aptverot visas **to algoto darbinieku grupas**, kuriem šo sistēmu ir lietderīgi piemērot, ņemot vērā viņu nodarbinātības nosacījumus. Ilgtspējīga mehānisma pamatā būtu jābūt minimālās algas sasaistei ar darba samaksas mediānas aprēķiniem iepriekšējā gadā. Šāds priekšlikums ir izskanējis arī augsta līmeņa politiskajās debatēs par Eiropas nākotni, kā arī ir saskaņā ar 2017. gada 17. novembrī pieņemto Eiropas Sociālo tiesību pīlāru.
- 5 LDDK vērš uzmanību, ka vēl arvien **darba algas pieaugums tautsaimniecībā vidēji Latvijā ir daudz straujāks par produktivitātes kāpumu**, kas nozīmē, ka pastāv risks nonākt vidējo ienākumu slazdā, jo zaudējam konkurētspēju zemo izmaksu segmentos ātrāk nekā iegūstam priekšrocības produktu ražošanā ar augstu pievienoto vērtību.
- 6 LDDK aicina **atbalstīt pasākumus uzņēmējdarbības vides uzlabošanai un ēnu ekonomikas ierobežošanai**, īpaši uzsveram nepieciešamību veicināt nozaru **koplīgumu (ģenerālvienošanās) slēgšanu par minimālo algu nozarē**, tādējādi veicinot nozaru pašregulēšanos un minimālās algas noteikšanu atbilstoši nozaru specifikai un konkurētspējai.
- 7 LDDK aicina rūpīgi **analizēt strauja minimālās algas pieauguma ietekmi uz tautsaimniecības un darba tirgus attīstību kopumā**, jo iepriekšējais straujais minimālās algas kāpums diemžēl nesamazināja nedeklarēto nodarbinātību, bet pieauga nepilnu darba laiku strādājošo skaits. Straujš minimālās darba algas pieaugums rada nelabvēlīgu ietekmi uz valsts un pašvaldību budžeta finansēto iestāžu kvalificēto darbinieku (izglītības, veselības aprūpes un sociālajā jomā) atalgojumu, ja notiek straujš nekvalificēto darbinieku atalgojuma pieaugums.
- 8 LDDK nevar piekrist Ziņojumā uzsvērtajam viedoklim, ka minimālās algas paaugstināšana ir viens no būtiskiem stimuliem pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumiem, kā atbalstīt iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem, kā arī ir līdzeklis nevienlīdzības mazināšanai. **LDDK atkārtoti uzsver, ka minimālā darba samaksa ir darbiniekiem ar zemu kvalifikāciju, minimālu atbildības līmeni un minimālu intensitāti.** Lai veicinātu strādājošo iespējas saņemt lielāku atalgojumu par savu darbu, ir jāveicina to konkurētspēja darba tirgū, uzlabojot strādājošo

¹ Eurofound (2019), Minimum wages in 2019: Annual review, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19028en.pdf

prasmes un kompetences, un jārada visi priekšnoteikumi uzņēmumu attīstībai un darba devēju iespējai maksāt lielākas algas. Ar mērķtiecīgu valsts rīcībpolitiku ir nepieciešams samazināt reģionālās atšķirības darba samaksā.

- 9 LDDK atgādina, ka **minimālās algas celšana iepriekšējos gados nav samazinājusi nedeklarēto nodarbinātību un “aplokšņu algas”**, ko pierāda gan Latvijas, gan ārvalstu pētnieki.
- 10 LDDK vērš Jūsu uzmanību uz Eiropas semestra tematiskajā faktu lapā “Nedeklarēts darbs” paustajiem Eiropas Komisijas secinājumiem par nedeklarēto nodarbinātību un “aplokšņu algām”², kas veidojas valstīs, kurās ir :
- Zemāks IKP uz iedzīvotāju,
 - Lielāka korupcija publiskajā sektorā un nav modernizēta valsts pārvalde,
 - Augsts nabadzības līmenis un materiālā nenodrošinātība;
 - Lielāka ienākumu nevienlīdzība,
 - Nepietiekami izdevumi iesaistei darba tirgū, lai aizsargātu mazāk aizsargātās grupas.

Tikai atrisinot šos sistēmiskos faktoros var samazināt nedeklarēto nodarbinātību un ēnu ekonomiku.

LDDK aicina nodrošinot kvalitatīvu sociālo partneru, tas ir, darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvju iesaisti diskusijās par darba samaksas jautājumiem, kā to paredz Starptautiskā Darba organizācija. Konsultācijas ar **sociālo partneru organizācijām nodrošina** plašu sabiedrības grupu iesaisti diskusijās par valstij un tās attīstībai nozīmīgiem jautājumiem. Tikai visu pušu savlaicīga iesaiste veicina nepieciešamo tiesību aktu kvalitāti un sabiedrības uzticēšanos likumdevējam un izpildvarai.

Aicinot uz sadarbību un atbalstu sociālajam dialogam,

LDDK prezidents

V.Gavrilovs

LDDK ģenerāldirektore

L.Meņģelsone

²https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_undeclared-work_lv.pdf